

Rookbeleid Proteion Zorgcentra

vs mei 2026

1. Inleiding

Landelijk komt de beweging naar een rookvrije zorg steeds meer op gang. Doel hierbij is om in 2030 een rookvrije zorg voor alle cliënten en medewerkers te realiseren, conform het Nationaal Preventieakkoord.

Daarnaast is er behoefte aan een duidelijk kader omtrent (veilig) roken door cliënten in de eigen privé omgeving, in relatie tot het recht op een rookvrije werkplek voor onze medewerkers.

Spreken we in dit beleid over 'de cliënt', dan bedoelen we hiermee ook, indien van toepassing, de wettelijk vertegenwoordiger of belangenbehartiger van de cliënt.

Daar waar in dit beleid over 'zorg' gesproken wordt, bedoelen we hiermee ook, indien van toepassing, begeleiding, verpleging, behandeling of overige dienstverlening.

2. Wettelijk kader

Volgens de Arbo wet is de werkgever verplicht om medewerkers een gezonde werkplek te bieden. De Tabaks- en rookwarenwet verplicht zorgaanbieders om een rookverbod in te stellen in gebouwen waar zorg wordt verleend. Sinds 1 juli 2020 houdt het rookverbod niet alleen een verbod in om tabaksproducten te roken, maar ook om tabaksproducten op een andere manier te consumeren en om de damp van elektronische sigaretten of sigaretten zonder nicotine te consumeren.

In het Tabaks- en rookwarenbesluit worden uitzonderingen gemaakt op de verplichting om een rookverbod in te stellen. Hieronder vallen ruimten waar geen inbreuk mag worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer (zoals de privéruimte van cliënten), specifieke rookruimtes¹ en de open lucht.

3. Toepassingsgebied

De uitgangspunten van dit beleid zijn van toepassing op alle cliënten, medewerkers en vrijwilligers van Proteion en op eenieder die zich in gebouwen of op het terrein van Proteion locaties bevindt.

De uitwerking van het beleid bevat een beschrijving van de wijze waarop Proteion zorgdraagt voor een rookvrije omgeving op de plekken waar de zorg wordt geboden en geeft in dit kader aan wat het rookbeleid betekent voor onze cliënt. Het beleid behelst hierbij zowel de gebouwen en terreinen van Proteion, als ook de privéruimten van de cliënt en de wijze waarop daar met het roken door de cliënt wordt omgegaan.

De uitwerking van de uitgangspunten naar beleid voor de medewerkers en vrijwilligers van Proteion vindt plaats in separaat (personeels)beleid en ondersteuningsprogramma's die de gezondheid bevorderen van iedereen die werkzaam is binnen de organisatie.

4. Uitgangspunten beleid

- Proteion neemt haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de veiligheid, gezondheid en het welzijn van cliënten, medewerkers en vrijwilligers door het instellen en handhaven van een algeheel rookverbod in al haar gebouwen en bijbehorende terreinen, met uitzondering van daartoe aangewezen plaatsen en privéruimten van cliënten².

¹ Per 1 juli 2021 dienen rookruimtes in (semi)-publieke en openbare gebouwen gesloten te worden.

² Met uitzondering van kamers/appartementen voor tijdelijk verblijf en meerpersoonskamers.

- Proteion adviseert en ondersteunt een gezonde levensstijl van cliënten, medewerkers en vrijwilligers. Dit betekent dat roken wordt ontmoedigd, stoppen met roken wordt ondersteund en we terughoudend zijn in het faciliteren van roken.
- Vanuit het oogpunt van persoonsgerichte zorg en eigen regie heeft de cliënt de mogelijkheid te roken in diens privéruimte. Proteion accepteert echter niet dat er gerookt wordt in het bijzijn van medewerkers of vrijwilligers die zich voor de uitvoering van hun taken in de privéruimte van de cliënt begeven.
- Veiligheid staat voorop. Proteion houdt toezicht op het naleven van het rookbeleid en op individueel niveau gemaakte afspraken in dit kader, zodat de veiligheid van cliënten, medewerkers en vrijwilligers niet in het geding komt.
- Proteion neemt passende maatregelen indien er sprake is van het (herhaaldelijk) niet naleven van het beleid en individueel gemaakte afspraken omtrent roken.
- Proteion zorgt voor goede informatievoorziening naar cliënten, medewerkers, vrijwilligers en bezoekers ten aanzien van het standpunt inzake roken en het vigerende rookbeleid.

5. Uitwerking beleid

Bovenstaande uitgangspunten zijn vertaald naar onderstaand beleid voor de cliënt en diens bezoekers.

5.1 Algemeen beleid

- **Binnen de gebouwen van Proteion geldt een algeheel rookverbod. Uitzondering hierop vormt de privéruimte van de cliënt.** Proteion ziet de eigen kamer of appartement van de cliënt als privéruimte. Hieruit volgt dat een cliënt mag roken in zijn eigen kamer of appartement³. Het voorkomen van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer prevaleert hierbij binnen de regelgeving boven het recht op een rookvrije werkplek voor medewerkers⁴. Echter, bij het roken binnen de kamer of appartement moet binnen Proteion aan voorwaarden worden voldaan en worden per cliënt afspraken gemaakt (zie verderop). Onderdeel van deze afspraken is ook het waarborgen van de rookvrije werkplek voor medewerkers en vrijwilligers.
- **Op het terrein van Proteion wordt alleen gerookt op de daarvoor aangewezen plaatsen c.q. buitenruimten⁵.** Middels het aanwijzen van plekken waar gerookt mag worden, wordt voorkomen dat anderen hinder ondervinden van het roken, bijvoorbeeld door roken bij de ingang van gebouwen te verbieden en/of rookplekken aan het zicht te onttrekken. Het geeft ruimte om ten aanzien van gebouw, omgeving en populatie een passende plaats aan te wijzen, verkleint het risico op brandgevaar en draagt bij aan het schoonhouden van de buitenruimte.

³ Met uitzondering van kamers/appartementen voor tijdelijk verblijf en meerpersoonskamers.

⁴ De verplichting voor een rookvrije werkplek geldt niet in privéruimten. Inbreuk op de persoonlijke levenssfeer mag niet in deze ruimten. Degene die zeggenschap heeft over de privéruimten bepaalt welk rookbeleid geldt. Werknemers die werken in woningen of andere privéruimten kunnen geen beroep doen op een rookvrije werkplek. Zie: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/roken-en-tabak/uitzonderingen-rookverbod-buitenterrassen-rookruimten-priveruimten>.

⁵ Aan te wijzen per locatie op basis van het organisatiebeleid.

- **Cliënten roken niet in het bijzijn van medewerkers en vrijwilligers.** Het is cliënten niet toegestaan te roken in het bijzijn van medewerkers en vrijwilligers. Per cliënt worden daarnaast afspraken gemaakt hoe medewerkers en vrijwilligers een rookvrije werkplek wordt geboden, bijvoorbeeld door voorafgaand aan zorgverlening de kamer of appartement te luchten en door niet te roken voorafgaand aan de zorg-/begeleidingsmomenten.
- **Cliënten die roken worden geadviseerd en ondersteund om te stoppen met roken.** Standaard wordt de mogelijkheid geboden om de rokende cliënt te ondersteunen bij het stoppen met roken. De medewerkers en, indien aan de orde, de arts van Proteion hebben een actieve rol in het toepassen van het ontmoedigingsbeleid in het kader van het stimuleren van een gezonde levensstijl.
- **Bij de start van de zorg worden het rookbeleid en de veiligheidsrisico's besproken en worden persoonlijke afspraken gemaakt en vastgelegd.** Communicatie over het rookbeleid van de organisatie is onderdeel van het intakeproces voorafgaand aan de start van de zorg. De eerst verantwoordelijk verzorgende (EVV) en, indien aan de orde, de betrokken arts van Proteion, beslissen in samenspraak met de cliënt of het verantwoord is dat de cliënt in zijn haar appartement of kamer rookt. Per cliënt worden er op basis van het rookbeleid en de individuele situatie afspraken gemaakt met de cliënt ten aanzien van de veiligheidsrisico's en brandpreventie, toezicht/begeleiding en het recht van medewerkers en vrijwilligers op een rookvrije werkomgeving. De EVV en arts kunnen, desnoods tegen de wens van cliënt in, kiezen voor de veiligheid en belangen van medewerkers, vrijwilligers en overige cliënten. Wij realiseren ons dat er in dat geval sprake kan zijn van onvrijwillige zorg in het kader van de Wet zorg en dwang. In overleg met de EVV en arts worden de individuele afspraken door de EVV vastgelegd in het zorgleefplan⁶ en wordt indien aan de orde het stappenplan van de Wet zorg en dwang gevolgd.
- **Medewerkers en vrijwilligers hebben het recht om zorg of begeleiding niet te leveren of te staken wanneer de cliënt rookt in diens bijzijn en/of zich niet houdt aan de individueel gemaakte afspraken betrekking hebbend op het bieden van een rookvrije werkplek voor medewerkers.** Indien de zorg of begeleiding gestaakt wordt vanwege roken wordt dit terplekke aangegeven bij de cliënt door betreffende medewerker(s) en/of vrijwilliger(s). De betreffende medewerker(s)/vrijwilliger(s) informeren de EVV van de cliënt en dragen zorg voor rapportage en het maken van een melding incident medewerker (MIM). De EVV maakt, eventueel in samenspraak met de betrokken arts of andere disciplines, de afweging of het (medisch) noodzakelijk is de zorg op een ander moment in te halen en informeert de cliënt hierover. Gemaakte afspraken worden vastgelegd in het zorgleefplan.
- **Heldere informatievoorziening.** Ter ondersteuning van de communicatie over het rookbeleid voorafgaand aan de start van de zorg, zorgt Proteion voor schriftelijk communicatiemateriaal over het rookbeleid, zoals flyers of folders. Ook is het rookbeleid op de website van Proteion terug te vinden. Cliënten die komen wonen binnen een locatie van Proteion of daar tijdelijk verblijven, vinden het rookbeleid terug in de huisregels die bij de start van de zorg gecommuniceerd worden en op de website van Proteion terug te vinden zijn.

⁶ Bij de huidige cliënten wordt dit met terugwerkende kracht besproken en vastgelegd.

5.2 Beleid per doelgroep

Onderstaande aanvulling op het algemene beleid is van toepassing voor cliënten die komen wonen binnen een locatie van Proteion of daar tijdelijk verblijven, met als doel het waarborgen van de veiligheid.

Wilsbekwame cliënten

Voor (ter zake) wilsbekwame cliënten gelden bovenstaande afspraken met als aanvulling:

- Wilsbekwame cliënten mogen zonder toezicht roken, bij het gebruik van een e-sigaret worden er geen beperkingen opgelegd ten aanzien van brandgevaar.
- Indien de cliënt woonachtig is in een pg-setting worden, in het kader van de algemene veiligheid, afhankelijk van de context en in onderling overleg afspraken gemaakt over het beheer van de rookwaren.

Wilsonbekwame cliënten

Voor (ter zake) wilsonbekwame cliënten gelden bovenstaande afspraken voor wilsbekwame cliënten met als aanvulling:

- Rookwaren worden, indien er een risico is voor de veiligheid (ernstig nadeel), in bewaring gegeven bij de medewerkers van Proteion. Wij realiseren ons dat er in dat geval sprake kan zijn van onvrijwillige zorg in het kader van de Wet zorg en dwang in welk geval het stappenplan gevolgd wordt.
- Roken is, indien er een risico is voor de veiligheid (ernstig nadeel), alleen toegestaan onder toezicht/begeleiding van familie/naasten met uitzondering van het gebruik van de e-sigaret. Dan gelden dezelfde regels als bij de wilsbekwame cliënt in pg-setting.

Ten aanzien van ter zake wilsonbekwame cliënten moet toezicht en/of begeleiding altijd gewaarborgd zijn tijdens het gebruik van rookwaren in verband met brandgevaar, als sprake is van risico's voor de veiligheid. Aangezien er niet gerookt wordt in het bijzijn van medewerkers en vrijwilligers kunnen ter zake wilsonbekwame cliënten in voorkomend gevallen alleen roken onder toezicht en begeleiding van familie/naasten. Dit geldt zowel voor het buiten roken als ook voor het roken op de eigen kamer/ het eigen appartement. Bij het gebruik van een e-sigaret is er geen brandgevaar. Hiervoor hoeft geen toezicht/begeleiding aanwezig te zijn. Dit geldt zowel voor roken in hun eigen appartement/kamer als buiten.

6. Gevolgen niet naleven rookbeleid en/of individuele afspraken

Aanspreken en afspreken

Cliënten die het rookbeleid en/of de individueel gemaakte afspraken niet naleven worden hierop aangesproken door de medewerker die dit constateert. De medewerker informeert de EVV van de cliënt hierover. De EVV gaat het gesprek over het niet naleven van de afspraken met de cliënt en/of diens vertegenwoordiger aan en draagt zorg voor het opnemen van afspraken ten aanzien van gedrag en/of alternatieven in het zorgleefplan.

Staken van zorg

Indien de cliënt rookt in het bijzijn van de medewerker of vrijwilliger tijdens de zorg, kan de zorg op dat moment gestaakt worden. De medewerker maakt in dit geval een MIM en informeert de EVV van de cliënt. De EVV maakt, eventueel in samenspraak met de arts, de afweging of het (medisch) noodzakelijk is de zorg op een later moment in te halen. De EVV gaat het gesprek over het niet naleven van de afspraken met de cliënt aan en draagt zorg voor het opnemen van afspraken ten aanzien van gedrag en/of alternatieven in het zorgleefplan.

Melding bij teamleiding

De EVV meldt het niet naleven van het rookbeleid of individuele afspraken altijd bij de teamleiding. Ingeval er een MIM is gedaan draagt de teamleiding zorg voor de afhandeling van de melding conform de daartoe geldende procedure.

Melding bij tactisch manager en aanvullende maatregelen

Indien cliënten die roken afspraken (blijven) negeren, meldt de teamleiding dit bij de tactisch manager. De tactisch manager van de locatie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het geformuleerde beleid en is bevoegd tot het nemen van passende maatregelen.

De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de situatie. Te denken valt aan het aangaan van een persoonlijk gesprek met de cliënt of het sturen van een waarschuwingsbrief.

In extreme gevallen kan de tactisch manager overgaan tot het in gang zetten van het beëindigen van de zorg- en dienstverlening, middels de procedure 'Weigering / beëindiging zorg door zorgaanbieder'.